

Dysfunkcje w rodzinie- pierwsze kroki prawne celu zapobiegania i przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Poradnik opracowany przez Fundację „Masz Prawo” z siedzibą w Tarnobrzegu jako zadanie publiczne zlecone i sfinansowane ze środków otrzymanych od Miasta Tarnobrzega w ramach edukacji prawnej, o której mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2019 r. poz. 294 ze zm.), w związku z realizacją zadania prowadzenia punktu nieodpłatnej pomocy prawnej oraz świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego na obszarze Miasta Tarnobrzega w 2021 roku.

Stan prawny październik 2021

Problem przemocy w rodzinie rozpowszechniony jest na całym świecie. Każdy kraj stara się podejmować działania, aby zwalczać i zapobiegać temu zjawisku. W Polsce ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie reguluje te kwestie. Zgodnie z treścią preambuły przywołanej ustawy:

Uznając, że przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności, a także w celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Przemoc w rodzinie zgodnie z art. 2 pkt. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jest jednorazowym albo powtarzającym się umyślnie działaniem lub zaniechaniem naruszającym prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1 (członków rodziny), w szczególności narażającym te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodującym szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołującym cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Stosowanie przemocy w rodzinie jest przejawem wykorzystywania przez sprawcę swojej silniejszej pozycji względem członka rodziny. Przemoc zawsze skierowana jest na wywołanie cierpienia, czy to fizycznego czy też psychicznego drugiej osobie. Winnym stosowania przemocy jest zawsze sprawca, a nie jego ofiara.

Źródłem przemocy w rodzinie mogą być istniejące sprzeczności i różnice na tle ekonomicznym, politycznym, ideologicznym, kulturowym, a także biologicznym (choroby, zaburzenia psychiczne) oraz pokoleniowym w rodzinie.

Przejawy dysfunkcji w rodzinie - rodzaje przemocy:

1. Przemoc fizyczna

Przemoc fizyczna przejawia się najczęściej w formie bicia, szarpania, popychania, za formę przemocy fizycznej uznamy każdy przejaw naruszenia nietykalności cielesnej drugiego człowieka.

2. Przemoc psychiczna

W przeciwieństwie do przemocy fizycznej przemoc psychiczna nie pozostawia widocznych śladów na ciele. Ofiara długo może pozostawać nieświadoma, że sprawca stosuje wobec niej tego typu przemoc. Ofiara przez długi czas stara się racjonalizować zło i traktować je jako coś normalnego. Formą przemocy psychicznej będą groźby, zastraszanie drugiej osoby, dręczenie, publiczne wyśmiewanie się z drugiej osoby, poniżanie, manipulacja, wszelkiego rodzaju działania, których celem jest obniżenie poczucia wartości drugiej osoby.

3. Przemoc ekonomiczna

Przejawia się w tym, iż sprawca przemocy używa pieniędzy lub innych dóbr majątkowych jako formy uzależnienia drugiej osoby od siebie. Przykładem może być zakazywanie drugiej osobie podjęcia pracy zarobkowej, zarządzanie i dysponowanie majątkiem wyłącznie przez sprawcę przemocy, ograniczanie ofierze dostępu do wspólnego majątku lub pozbawienie go całkowicie.

4. Zaniedbanie i inne niewłaściwe zachowania

Zaniedbywanie drugiej osoby jest formą przemocy najczęściej stosowaną wobec dzieci lub osób starszych w rodzinie. Przykładami będą izolacja, stopniowe odsuwanie ofiary od rodziny, znajomych, brak kontroli i pozostawienie małoletniego bez opieki, zaniedbywanie stanu zdrowia ofiary, chłód emocjonalny. Ponadto innymi zachowaniami będącymi przejawem przemocy w rodzinie będą np. niszczenie rzeczy osobistych czy też niszczenie i demolowanie mieszkania.

Formy pomocy ofiarom przemocy w rodzinie

Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie osobie dotkniętej przemocą w rodzinie udziela się bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie:

- 1) poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego;
- 2) interwencji kryzysowej i wsparcia;
- 3) ochrony przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej;
- 4) zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 5) badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie;

- 6) zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocą lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania.

Procedura niebieskiej karty

Artykuł 9d ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” reguluje procedurę niebieskiej karty regulując kwestie przeciwdziałania przemocy.

I tak podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę "Niebieskie Karty" i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.

Procedura "Niebieskie Karty" obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów, o których mowa wyżej, realizują procedurę "Niebieskie Karty" w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego.

Wszczęcie procedury "Niebieskie Karty" następuje przez wypełnienie formularza A "Niebieska Karta" w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych (np. policjant, pracownik socjalny), podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Formularz B „Niebieska Karta” wypełnia osoba, która jest dotknięta przemocą w rodzinie. Co istotne formularza "Niebieska Karta - B" nie przekazuje się osobie, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie.

Po uzupełnieniu kart przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego niezwłocznie, nie później niż w ciągu 3 dni od dnia jego otrzymania, przekazuje go członkom zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej. Na posiedzeniu członkowie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej w obecności zaproszonej osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, dokonują analizy sytuacji rodziny i wypełniają formularz "Niebieska Karta – C. Jeżeli ofiarą przemocy w rodzinie jest dziecko nie uczestniczy ono w posiedzeniu.

W ramach procedury niebieskiej karty ofiara przemocy informowana jest przez pracownika socjalnego o przysługujących jej formach pomocy, a także udzielana jest jej pomoc w zakresie wsparcia psychologicznego, pomocy prawnej, socjalnej, pedagogicznej. Zapewnia się osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb, schronienia w całodobowej placówce świadczącej pomoc, w tym w szczególności w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.

Nadto pracownik socjalny może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

W ramach procedury niebieskiej karty działania mogą być podejmowane przez przewodniczącego gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, w związku z uzależnieniem od alkoholu w rodzinie.

Uprawnienia do podejmowania działań w ramach procedury niebieskiej karty przysługują również Policji, przedstawicielom ochrony zdrowia oraz przedstawicielom oświaty jeżeli ofiarą przemocy jest dziecko.

W ramach procedury członkowie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej:

- 1) udzielają pomocy osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
- 2) podejmują działania w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, w celu zaprzestania stosowania tego rodzaju zachowań;
- 3) zapraszają osobę, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, na spotkanie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej;
- 4) opracowują indywidualny plan pomocy dla osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, i jej rodziny, który zawiera propozycje działań pomocowych;
- 5) rozstrzygają o braku zasadności podejmowania działań.

Procedura niebieskiej karty ulega zakończeniu w przypadku:

- 1) ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy albo
- 2) rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań.

Uprawnienia Policji w sprawach związanych ze stosowaniem przemocy w rodzinie:

1. Przyjmowanie zawiadomień o możliwości popełnienia przestępstwa oraz o stosowaniu przemocy w rodzinie;
2. Prowadzenie interwencji;
3. Zgodnie z art. 15aa ustawy o Policji policjant ma prawo wydać wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie w rozumieniu przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, stwarzającej zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej tą przemocą, nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zwany dalej "nakazem", lub zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zwany dalej "zakazem". Policjant w nakazie lub zakazie wskazuje obszar lub odległość od wspólnie zajmowanego mieszkania, którą osoba stosująca przemoc w rodzinie jest obowiązana zachować;
4. Realizacja procedury niebieskiej karty;

Specjalne zaświadczenie lekarskie o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w art. 3 ust. 1 pkt 5 wprowadziła możliwość udzielenia pomocy osobie dotkniętej przemocą w postaci badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie.

Zgodnie z przepisami ustawy zaświadczenie lekarskie wydane w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie ma uwzględniać jego przydatność dla ochrony prawnej osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Co istotne wydanie zaświadczenia przez lekarza jest jego obowiązkiem i zawsze jest bezpłatne. Zaświadczenie stanowi podstawę do tego, aby na etapie postępowania przygotowawczego dopuszczono dowód z opinii biegłego lekarza sądowego, który sporządzi obdukcję.

Obowiązek zawiadomienia organów Policji lub prokuratury o możliwości popełnienia przestępstwa

Zgodnie z art. 304 kpk każdy, dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub Policję. Ponadto instytucje państwowe

i samorządowe, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa.

Zawiadomienie należy złożyć pisemnie lub ustnie do protokołu w jednostce Policji lub w prokuraturze. W przypadku ustnego zawiadomienia sporządza się wspólny protokół z przyjęcia ustnego zawiadomienia o przestępstwie i przesłuchania w charakterze świadka osoby zawiadamiającej, w protokole tym można również zamieścić wniosek o ściganie.

Zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia mieszkania

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w art.11a wprowadza procedurę szybkiego reagowania wobec sprawców przemocy domowej.

Jeżeli członek rodziny wspólnie zajmujący mieszkanie, swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy w rodzinie czyni szczególnie uciążliwym wspólne zamieszkiwanie, osoba dotknięta tą przemocą może żądać, aby sąd zobowiązał go do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazał zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.

Przepis ten można zastosować również w przypadku, gdy:

1. osoba dotknięta przemocą w rodzinie opuściła wspólnie zajmowane mieszkanie z powodu stosowania wobec niej przemocy w tym mieszkaniu;
2. członek rodziny stosujący przemoc w rodzinie opuścił wspólnie zajmowane mieszkanie;
3. małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu oraz inna osoba stosująca przemoc w rodzinie, okresowo lub nieregularnie przebywa w mieszkaniu wspólnie z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie.

Sąd zgodnie z treścią art. 560⁵ kpc orzeka o obowiązku opuszczenia mieszkania w terminie jednego miesiąca od dnia wniesienia wniosku.

W przypadku złożenia wniosku o zabezpieczenie na czas trwania postępowania, zgodnie z art. 755² kpc w sprawach o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazanie zbliżania się do mieszkania

i jego bezpośredniego otoczenia sąd może udzielić zabezpieczenia również przez przedłużenie obowiązywania nakazu lub zakazu, o których mowa w art. 15aa ustawy o Policji. Wniosek o udzielenie zabezpieczenia podlega rozpoznaniu bezzwłocznie, nie później jednak niż w terminie trzech dni od dnia jego wpływu do sądu.

Nakaz opuszczenia lokalu mieszkalnego (art. 275a kpk)

Kodeks postępowania karne przewiduje możliwość zastosowania środka zapobiegawczego w postaci nakazu opuszczenia lokalu mieszkalnego.

Zgodnie z art. 275a kpk:

§ 1. Tytułem środka zapobiegawczego można nakazać oskarżonemu o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej okresowe opuszczenie lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że oskarżony ponownie popełni przestępstwo z użyciem przemocy wobec tej osoby, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa groził.

§ 2. W postępowaniu przygotowawczym środek przewidziany w § 1 stosuje się na wniosek Policji albo z urzędu.

Pamiętać należy, iż środek zapobiegawczy ma charakter czasowy i może być zastosowany przez sąd na okres 3 miesięcy, jeżeli jednak zachodzą przesłanki do jego przedłużenia sąd może ponownie orzec o jego zastosowaniu.

Sąd rozpoznając wniosek bada, czy łącznie wystąpiły następujące przesłanki:

1. przestępstwo jest popełnione z użyciem przemocy;
2. przestępstwo popełnione jest na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej z podejrzanym (oskarżonym);
3. zachodzi obawa, że podejrzanym (oskarżonym) ponownie popełni przestępstwo wobec tej osoby, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa groził.

Zakaz przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu oraz nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym

W wyroku karnym sąd może orzec wobec sprawcy przestępstwa związanego ze stosowaniem przemocy w rodzinie środek karny (określony w art. 39 pkt 2b oraz pkt 2e kk) w postaci zakazu

przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu oraz nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym.

Zgodnie z art. 41a § 2 kk sąd orzeka zakaz przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, jak również nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, w razie skazania na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego. Zakaz lub nakaz może być połączony z obowiązkiem zgłaszania się do Policji lub innego wyznaczonego organu w określonych odstępach czasu, a zakaz zbliżania się do określonych osób - również kontrolowany w systemie dozoru elektronicznego.

Przestępstwa związane ze stosowaniem przemocy w rodzinie

1. Znęcanie (art. 207 kk)

Przestępstwo znęcania się określone zostało w art. 207 kk.

Zgodnie z nim:

§ 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 1a. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą nieporadną ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 lub 1a połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1-2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Przestępstwo znęcania jest przestępstwem ściganym z urzędu (publicznoskargowym). Oznacza to, że postępowanie prowadzone jest bez względu na to, czy ofiara wycofała skargę, czy też odmówiła składania zeznań.

Przestępstwo znęcania może być popełnione w formie znęcania fizycznego (bicie, popychanie, kopanie czy też zmuszanie do wykonywania upokarzających czynności) lub znęcania psychicznego (zastraszanie, grożenie, poniżanie, dręczenie).

2. Porzucenie małoletniego lub osoby nieporadnej (art. 210 kk)

Przestępstwo określone w art. 210 kk chroni zdrowie i bezpieczeństwo osób małoletnich lub osób nieporadnych, które z uwagi na wiek oraz stan zdrowia winne mieć zapewnioną odpowiednią opiekę. Brak troski oraz opieki nad taką osobą, która jej wymaga naraża sprawcę na odpowiedzialność karną.

Art. 210 kk stanowi, że:

§ 1. Kto wbrew obowiązkowi troszczenia się o małoletniego poniżej lat 15 albo o osobę nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny osobę tę porzuca, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Jeżeli następstwem czynu jest śmierć osoby określonej w § 1, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Przestępstwo z art. 210 kk tak jak przestępstwo znęcania jest przestępstwem ściganym z urzędu (publicznoskargowym).

3. Groźby karalne (art. 190 kk)

Zgodnie z art. 190 kk § 1. Kto grozi innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę osoby najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadnioną obawę, że będzie spełniona, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Przepis ten ma na celu ochronę osób przed strachem, że sprawca wyrządzi przestępstwo na szkodę osoby wobec której wypowiada groźby lub osób jej najbliższych. Cechą szczególną tego przestępstwa jest to, iż groźba musi oddziaływać na psychikę ofiary w taki sposób, iż ta będzie obawiać się jej spełnienia.

4. Zmuszanie do określonego zachowania oraz utrudnianie z korzystania z lokalu mieszkalnego (art. 191 kk)

Przestępstwo z art. 191 kk stanowi, że:

§ 1. Kto stosuje przemoc wobec osoby lub groźbę bezprawną w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 1a. Tej samej karze podlega, kto w celu określonym w § 1 stosuje przemoc innego rodzaju uporczywie lub w sposób istotnie utrudniający innej osobie korzystanie z zajmowanego lokalu mieszkalnego.

§ 2. Jeżeli sprawca działa w sposób określony w § 1 w celu wymuszenia zwrotu wierzytelności, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 3. Ściganie przestępstwa określonego w § 1a następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Artykuł 191 kk ma na celu ochronę prawa wyboru postępowania każdej osoby. Nikt nie ma prawa wymuszać na drugiej osobie określonego zachowania. Przepis ten chroni ponadto prawo do niezakłóconego korzystania z mieszkania. Ten kto dopuszcza się gróźb w celu wymuszenia określonego postępowania swojej ofiary naraża się na poniesienie odpowiedzialności karnej.

5. Zgwałcenie (art. 197 k.k.) oraz nakłanianie i zmuszanie do czynów nierządnych przy wykorzystaniu stosunku zależności (art. 199 k.k.)

Art. 197 § 1 kk stanowi, że kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza inną osobę do obcowania płciowego, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§2. jeżeli sprawca, w sposób określony w § 1, doprowadza inną osobę do poddania się innej czynności seksualnej albo wykonania takiej czynności, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 3. Jeżeli sprawca dopuszcza się zgwałcenia:

- 1) wspólnie z inną osobą,
- 2) wobec małoletniego poniżej lat 15,
- 3) wobec wstępnego, zstępnego, przysposobionego, przysposabiającego, brata lub siostry, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

§ 4. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1-3 działa ze szczególnym okrucieństwem, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5.

Natomiast art. 199 kk wskazuje, iż ten kto, przez nadużycie stosunku zależności lub wykorzystanie krytycznego położenia, doprowadza inną osobę do obcowania płciowego lub do poddania się innej czynności seksualnej albo do wykonania takiej czynności, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 został popełniony na szkodę małoletniego, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 3. Karze określonej w § 2 podlega, kto obcuje płciowo z małoletnim lub dopuszcza się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej albo doprowadza ją do poddania się takim czynnościom albo do ich

wykonania, nadużywając zaufania lub udzielając w zamian korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy.

Przytoczone wyżej przestępstwa można zaliczyć do przestępstw związanych ze stosowaniem przemocy w rodzinie, ponieważ ich ofiarami mogą być jej członkowie. Przedmiotem ochrony w wyżej wymienionych artykułach jest wolność seksualna i obyczajność.

Podsumowanie

Dzięki wprowadzeniu przez ustawodawcę regulacji prawnych mających na celu ochronę osób będących ofiarami przemocy w rodzinie możemy skutecznie przeciwdziałać temu zjawisku. Osoby krzywdzone muszą wiedzieć, iż nie są pozostawione same sobie, że istnieją odpowiednie instytucje oraz procedury, które mogą udzielić im odpowiedniej pomocy.

Ofiary przemocy w rodzinie mogą skorzystać z pomocy kontaktując się m.in. z:

1. jednostkami Policji tel. 112 lub 997 ;
2. Ośrodkami Pomocy Społecznej m.in. Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu, ul. Dekutowskiego 8, 39-400 Tarnobrzeg, tel. (15) 823-07-38; 822-60-97;
3. Dzwoniąc na „Niebieską Linie” pod nr tel. 800 120 002;
4. Dzwoniąc na ogólnopolski telefon zaufania dla dzieci i młodzieży: 116-111 (bezpłatny);
5. Dzwoniąc na dziecięcy telefon zaufania Rzecznika Praw Dziecka: 800-12-12-12 (bezpłatny)
6. W Lokalnym Punkcie Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przesłaniem w Tarnobrzegu tel. 530 100 330;
7. Punktami nieodpłatnych porad prawnych oraz punktami nieodpłatnych porad obywatelskich.
W Tarnobrzegu istnieje możliwość wcześniejszego umówienia się na spotkanie poprzez:
 - elektronicznie poprzez stronę: <https://np.ms.gov.pl>
 - elektronicznie na adres: npp.tbg@um.tarnobrzeg.pl
 - telefonicznie nr tel.: **15 81 81 573**